

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Spidsartiklen handler om planerne med at gøre Førslev-lejren til museum. De læser om, hvordan en tidligere fange ser på disse planer. Forsidebilledet viser glade, danske modstandsfolk, der forlader Førslev-lejren efter nazisternes kapitulation.

CARL B. CHRISTIANSEN
& CO. A/S
Landlystvej 38
Telefon 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir
Slibeband og
sliberondeller
til alle formål

HOLM's
BOGTRYKKERI
Grenaa

KAMMERHERRE W. de NEERGAARD
Førslevgård
Fuglebjerg - tlf. 90

L. U. JUHL
Slotsgade - Kolding

RADIOCENTRALEN
Storegade 8
Haderslev

MASKINSNEDKERIET
MOLLEDAL
Esrumvej 9 - Helsingør

MASKINFABRIKKEN
CORMALL
Tlf. (044) 2 26 93
DYBBØL

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens.

Henvendelser ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bo-siddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Smakkegårdsvej 17, Gentofte.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. Skolen Taga 421. Privat Taga 328.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skrædermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63, NV.
Afd.chef, civilingeniør Mogens Dyre,
Gilbækhus, Gildbro pr. Nordborg.
Overpostbud E. Holger Grome,
Byvej, Maglebylille, Kastrup.
Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, Hellerup.
Seminarirektor, cand. mag.
Paul Holt, Trøjborgvej 82, Århus.
Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.
Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorff-
lund allé 80, Charlottenlund.
Oberst K. Kjeldsen, Rollosevej 3,
Odense.
Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Civiloverpolitibetjent S. Julsgård Lar-
sen, Boeslundevej 1, Brh.

Arkitekt Ove Ch. Lembcke, Brødre-
gade 192, Randers.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20,
Herning.

Tidsstudietekniker Børge Emil Peder-
sen, Emdrupvej 1252, NV.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Sognepræst Poul Riis, Slagelse.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

Bladet PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

Annoncer.

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Tagensvej 85 B, København N, TAga 8502 (kontortid 9-16, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 55538.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV.
Skolen: Tage 421. Privat Taga 328.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri, Ringsted.

INDHOLD

Frøslev-lejren som museum? ..	43
Af dagens post	49
Rejse til Auschwitz-lejren	51
Neuengamme-foreningen	51
De erhvervshæmmede	53
Gestapofangerne	53
Hende derhjemme XXVI	53
Bøger	55
Dagbogsblade	59

Næste nummer udkommer 25. april

Frøslevlejren som museum?

Militæret har planlagt at forlade lejren, og der er planer om at gøre den til et museum. Pastor Hans Magle, tidligere Tønder, fortæller om lejren og om, hvordan han tænker og føler ved at forestille sig interneringsområdet — senere kaserneområdet — som museum.

Frøslevlejrens sidste Metamorphose: et museum

Mange af dette blads læsere har mere eller mindre personligt kendskab til Frøslevlejren, og de, der aldrig har været i Frøslev Plantage og kigget indenfor i den gamle lejr, har måske gjort sig selv den fornøjelse at læse den smukke, saglige, men tillige morsomme og illustrerede bog „Frøslev — tysk Fangelejr i Danmark“, som Jørgen Mågård udgav i 1964. Jeg kan derfor springe alt det over og se på sagen fra en lidt anden side.

Lejren oprettet i 1964

Lejrens navn er ligesom dens historie stærkt omskiftende. Som bekendt var det de „ufrie“ danske myndigheder, der sammen med tyskerne oprettede lejren i efteråret 1964. Danskerne og tyskerne „snød“ hinanden: de første ved at få gennemtruffet oprettelsen af en såkaldt „dansk forvaltning“ lige udenfor lejrens pigtråd for at sikre, at fangerne fik en forsvarlig forplejning, medens tyskerne snød de danske myndigheder ved imod alle aftaler at bruge lejren som gennemgangslejr for deportationer til de tyske KZ-lejre.

Lejren blev taget i brug den 13. august, og allerede den 15. september arrangerede tyskerne den første de-

portation af lige ved 200 mand. Deportationerne fortsatte med uregelmæssige mellemrum næsten lige til det sidste, så at der den 5. maj 1945 faktisk kun var en ganske lille flok af de oprindelige fanger tilbage. Uden overdrivelse kan det kaldes en sort skamlet på Tysklands ære.

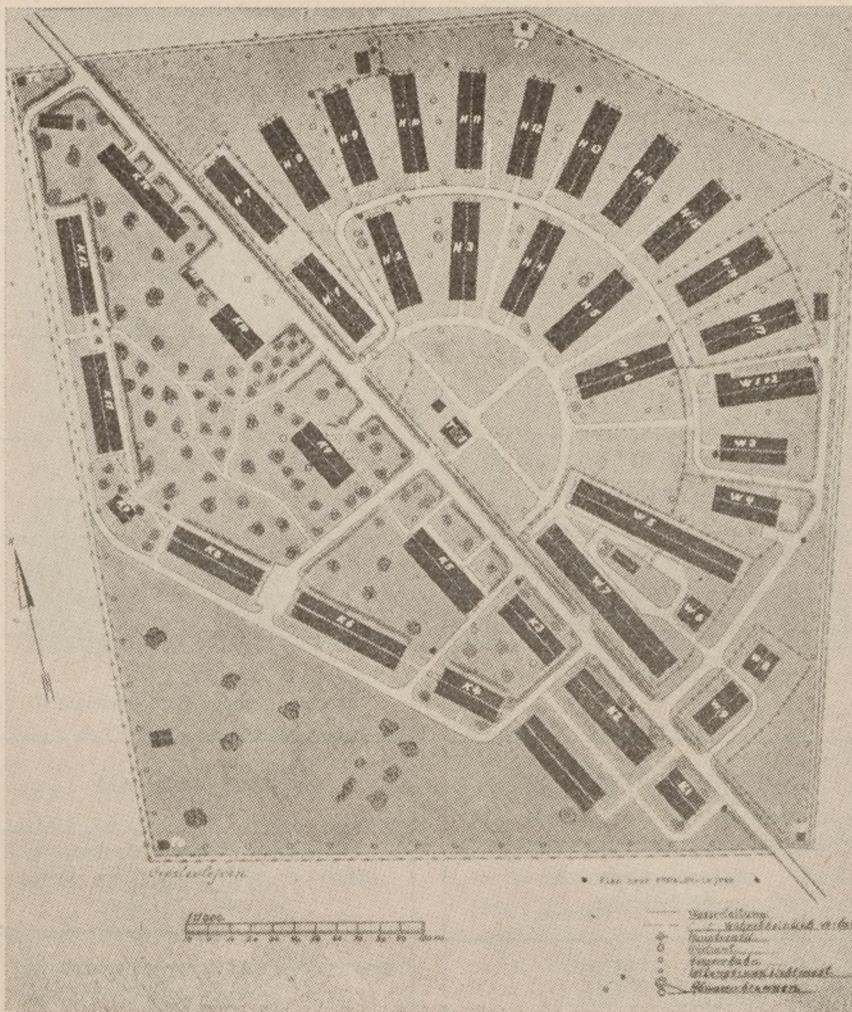
Gefangenelager Frøslev

Det første officielle navn for lejren var Gefangenelager Frøslev, forkortet til GF, som mange af os fik malet på frakkeryggen og/eller på buksebenene, og som efter omstændighederne af fangerne selv blev oversat lidt anderledes f.eks. „Gid Fanden havde dem!“ eller „Gode forhåbninger“.

Nyt navn — nye beboere

Men det varede altså kun til 5. maj '45. Så skiftede lejren navn og hed fra da af officielt „Fårhuslejren“, fordi det nu var tysksindede, danske statsborgere, der mere eller mindre havde gjort fælles sag med nazisterne, som vi danske nu gjorde gengæld imod ved at spærre dem inde bag den samme pigtråd et årstid eller så. Og for at ingen skulle tage fejl af lejrens nye kategori af fanger skete der altså en officiel navneforandring til Fårhuslejren — efter den nærliggende jernbanestation Fårhus.

FA. TAGE OLSEN A/S Rønnegade 1, Ø. Tlf. 29 48 00	MARINUS THORUP Bækgård Greve pr. Taastrup, tlf. Om. Greve 10	JYDERUP KAROSSERIVÆRKSTED v/ Tage Lykke Madsen Tlf. 382 - Jyderup
C. F. PETERSEN & SØN A/S Torvet 19, Køge, tlf. 24	KERTEMINDE JERNSTØBERI Kerteminde - Tlf. (09) 32 10 30	Aut. Austin forhandler FREDERIKSBORG AUTOSERVICE Frederiksværkgade 43, tlf. (03) 26 15 81 Hillerød
DAN CLAUSEN Manufakturhandel Storegade 32, Sorø, tlf. (03) 63 00 37	HASLEV KERAMIKFABRIK Moltkesvej 6, tlf. 192, Haslev	JYSK RULLEGARDINFABRIK A/S Vejle
AXEL B. LANGES KORN OG FODERSTOFFER Frederikssund - Tlf. 184	SKRILLINGE KAROSSERIVÆRKSTED Tlf. Kauslunde 21 - Skrillinge	HELSEINGØR FORKROMNINGSANSTALT Aarhusvej 45 - Helsingør
CARL P. JENSEN Traktorimport Nørre Nebel	MALERMESTER N. OLSEN Banevej 38 - Tlf. (03) 63 04 18 Sorø	GUNNAR JENSEN Møbler Tilegade 28, Nakskov
SAGFØRER- AUKTIONERNE I AARHUS	SJØRRING MASKINFABRIK A/S Sjørring	STENHOLDT SAVVÆRK Nøddebo pr. Fredensborg Tlf. (03 285) 700
ISOLERING v/ O. Bengtson Bakkedraget 13, Hillerød Tlf. (03) 26 20 07	ASSENS SKOVPAVILLON Tlf. 49 - Assens	VASKERIET „CHIC“ Tlf. (03) 81 44 16 - Stege
EMBALLAGE v/ Jens B. Eriksen Erantisvej 44, Næstved Tlf. (03) 72 42 52	OLYMPIA AKKUMULATORFABRIK Ringkøbing	ERIK JENSEN Frugt - grønt Absalonsgade 6 - Sorø
LYON PARFUMELAGER Sct. Gertrudsstræde 5, Odense Tlf. (09) 12 58 09	FRITZ DUUS A/S Fredericia	HOTELPENSION SKOVLY Sønderhav - Kollund - Jylland
KAI SONNE Aut. el-installatør Brøddegade - Gudhjem	RADIO & T.V. EN GROS Møllersvej 2 - Tlf. (03) 85 07 88 Nykøbing F.	MARTIN KRISTENSEN Automobilforhandler Skibhusvej 53-55 - Odense
VERNER CHRISTIANSEN Auto-elektro Tværvej 5 - Holbæk	MALERBODEN Vrenstedvej 6 - Løkken	SKANDINAVISK SPORTS-SERVICE Gravens - Tlf. 199 - Jylland
JØRGEN ANDERSEN Tømrermester Regerup pr. Glumsø	N. J. ØRSNES I/S Guld- & sølvsmed Algade 67 - Aalborg	MASKINVÆRKSTED v/ Th. Christensen & Sonner Vestergade 34 - Vejle - Tlf. 1382
J. L. BECH & CO. Kul - Brændselolie Torvet 20, Horsens	Gartner HENRY FREDERIKSEN Tlf. 173 - Nakskov	JYDSK CELLEBETON Egeskovvej 21 - Tlf. (059) 2 14 27 Fredericia
FRØDE JOHANSEN Bagermester H. Egedesvej 6, Aarhus	PETER MØRCH Wichmandsgade 10 - Odense	BLIKKENSLAGERMESTER v/ Egon Frank Rebslaggergade 7 - tlf. (044) 2 44 18 Sønderborg
JØRGEN FLØJSTRUP Peder Hvitfeldtsstræde 9, Kbh. K. Tlf. BY 821	HOTEL FLENSBORG Tlf. (045) 2 23 07 - Haderslev	K. DUE Køgevej 5, Karise, tlf. 9
A/S JOHN FORBÆCH'S EFTF. Grosserer Islands Plads - Tlf. AS 6235	HARTVIG GRAVESEN A/S Manufaktur Storegade 15 - Tarm	P. O. POULSEN A/S Kulimport Havnen - Thisted
	BAGERMESTRENS RUGBRØDSFABRIK A/S Sønderborg	REVISIONSFIRMAET NORLAND & STENTEBJERG Esbjerg
		TOBIESEN'S PAPIRHANDEL Kongensgade 47 - Esbjerg

Fangernes lejrområde

- H 1 og H 7 Barakker for evakuerede = stikkerbarakker.
 H 6 Sygebarak.
 H 2 - H 5 Barakker for mandlige fanger.
 H 8 - H 17
 H 16 - H 17 Barakker for kvindelige fanger.
 W 1-2 Snedkerværksted.
 W 3 Smedie.
 W 4 Vaskeri.
 W 5 og W 7 Køkkener og spisebarakker.
 W 6 Depot.
 W 8 Aflusningsbarak.
 W 9 Modtagelsesbarak og arrest (Einzelhaft).

Tysk lejrområde

- K 1 Vagtlokaler.
 K 2 Kommandantskab og

administration.

- K 3 Besøgsbarak. Pakkekontrol.
 K 4 Depot.
 K 5 Kantine og spisesal.
 K 6 Bolig for officerer.
 K 7 Bolig for lejrkommandant og kompagnifører
 K 8 Lejrkontor (Geschäftszimmer) og boliger.
 K 9 Badeanstalt.
 K 10 Garage.
 K 11 Mandskabsbarak.
 K 12 Mandskabsbarak og lægestue.
 K 13 Benzin- og oliedepot.
 K 14 Brændselsskur og hestestald.
 T 1 - 6 Vagttårne.

Den danske forvaltnings bygning findes ikke på planen. Den lå udenfor lejren ved den sydøstlige port.

Samtale mellem en Frøslev-fange og en Fårhus-interneret

Lad mig bryde af her et øjeblik og som kommentar til behagelig overvejelse for mine læsere genfortælle en personlig oplevelse. Godt et års tid efter befrielsen kom jeg på en af gaderne i Tønder forbi en af byens malere, der var ved at male et stakit til en lille forhave. Han var fornylig blevet løsladt fra Fårhuslejren og jeg for godt et års tid fra Frøslevlejren.

Men vi var jo begge danske borgere i byen og kendte hinanden meget godt, så naturligvis standsede jeg, og vi fik os en snak om vind og vejr og lidt mere. Da jeg så skulle gå videre, rettede den lille flittige håndværker sig op, gav mig hånden og sagde: „Ja, farvel da, pastor Magle. Vi to kan jo godt Verkehr med hverander, men vi har jo osse begge to siddet“. (NB! „verkehr“: almindeligt Tønder-udtryk for „omgås“.)

Det dækker præcist min opfattelse, at vore fjender i krigen er vore medmennesker. Forøvrigt var det langt fra den eneste gang, jeg oplevede sådan noget.

Og så opstod Padborglejren

Efterhånden tømtes Fårhuslejren for anden gang for fanger, og efter en lille pause og lidt nødvendig ombygning rykkede (for første gang i lejrens historie) frie danske mænd ind i den lejr, der nu oplevede sin tredje metamorphose som dansk militærlejr.

Atter skiftede den navn, nu til Padborglejren, og skiftende hold danske soldater fra forskellige hærafdelinger har i årenes løb gjort tjenester her og formentlig fået lejrens omkiftelige historie fortalt.

Lejren kan ikke mere bruges som kaserne

Men af en eller anden hemmelig militær grund — der er skjult for vore civile øjne — kan den danske hær ikke mere bruge Padborglejren.

IVAR K. SMELNECKE Ingeniørfirma Badstuestræde 17, K. - Tlf. 11 28 72	SV. PEDERSEN Rønnebærvej 61, Holte Tlf. 42 15 61	LOLLAND-FALSTERS KONTORFORSYNING Kirkepladsen 15, Nykøbing F. Tlf. (03) 85 15 99
CARL PEDERSEN Guldsmed Jernbanegade 15, Frederikssund, tlf. 876	FREDERIKSBERG PAKKASSEFABRIK Biblioteksvej 54, Hvidovre, tlf. 78 05 77	J. C. HANSEN v/ Lennart Hansen Urmager - guldsmed - optiker Augustenborg, tlf. (044) 7 14 12
SPORTSMAGASINET Ringstedgade 4, Roskilde, tlf. 35 17 62	POUL RASMUSSEN Virumgaard Lyngby - Tlf. 85 01 32	Snedkermester P. BAGGERSGAARD Østergade 32, tlf. (045) 4 15 39, Vojens
„KINO“ Skelskørvej 8, Sorø, tlf. (03) 63 01 03	SVEND AAGE RASMUSSEN Radioteknik Maglemosevej 48, Haslev, tlf. 371	POUL HENRIKSEN Manufakturhjørnet Søndergade 1, Vejle
LILLE RODEGAARD Svend A. Kruuse Haslev - Tlf. 11	SLAGELSE MØBELVÆRK A/S Holbækvej - Slagelse Tlf. (03) 52 15 19	RUDOLPH BENTZEN Revisor Nr. Boulevard 62, Randers
BARONESSE A. LERCHE Dyrehavevej 59, Klampenborg Tlf. OR 1496	H. J. SIMONSEN OG CO. International spedition St. Kongensgade 63 A, K., tlf. 15 00 22	AAGE HERMANSEN Herreekvipering Søndergade 56 - Aarhus
HENRY LARSEN Axeltorv 26, Helsingør Tlf. (03) 21 04 88	WORLD TOURIST Bredgade 10, K. Tlf. Mi. 1945	TH. BUSSE Fårvehandel Hestedamsgade 10-12, Horsens
L. MELDALS RENSERI Løvegade 68, Slagelse. Tlf. (03) 52 16 01	UDBYE'S BOGTRYKKERI Staldgaardsgade 38 - Vejle	ANDERS BACH A/S Vejle
MOSES METZ OG CO. P. Skramsgade 17, K. Tlf. 15 30 11	SVEND ANDERSEN Møbelhandler Søndergade 15, Horsens	GRAND AUTO-SERVICE v/ K. A. Damgaard - Tlf. 1473 GULF-SERVICE Tlf. 2380 - Thisted
JOHS. NIELSEN Vokstavlefabrik Tune - Tlf. 65	CARL C. BIEHL Bogtrykkeri Slotsgade 15, Graasten	ROSKILDE TRICOTAGEFABRIK A/S Asylgade 46, Roskilde Tlf. (03) 35 42 76
MICHELSEN & JACOBI Manufaktur Haderslev	E. BECK Revisor Danmarksgade 55, Frederikshavn	H. THORSEN Risegaard Hasle - Tlf. 59
H. C. JACOBSEN Tømrermester Søndergade 14, Horsens	EBELTOFT SKOFABRIK Nr. Port 5 - Tlf. (063) 4 11 85 Ebeltoft	FA. GEORG ENGELL Østergade 3, Nykøbing Falster Tlf. (03) 85 12 30
BINDSLEV HANDELS- & LANDBRUGSBANK Bindslev	DANSK KAFFERISTERI A/S Munkegade - Kolding	KNUD AAGE HENRIKSEN Malermester Nørrevold 26, Nakskov, tlf. 635
CARL BALLEBY Boghandler Store Torv 5 - Thisted	 FARVE & TAPET v/ A. Lyngby-Petersen St. Torv 4 - Rønne	GERDA NIELSEN Tandtekniker Østergade 11, Frederikssund, tlf. 104
ENGELSK BEKLÆDNINGSMAGASIN Østergade 1, Aarhus	HERREMAGASINET C. O. Larsen Storegade 25 - Augustenborg	LOLLAND FALSTERS VENSTRE- BLAD OG LOLLANDS TIDENDE Nykøbing Falster, tlf. (03) 85 08 66
FA. O. PETERSEN OG CO. Isenkram Slotsgade 15, Hillerød, tlf. (03) 26 23 22	AUTOLAKERING v/ Svend E. Sørensen Fenrisvej, Helsingør, tlf. (03) 21 56 26	F. OHLSSONS EFTF. Statsaut. skibsmægler Køge - Tlf. 6
RAADHUSKROEN Løngangsstræde 21, K. Tlf. 11 64 53	Murermester HELMER JENSEN Skovse, Slagelse, tlf. (03) 52 38 93	Exam. tanktekniker I. H. OLSEN Algade 34, Vordingborg, tlf. 1045

Alle er vist enige om, at tårnet bør bevares.

Hvad så? Det mest nærliggende var at rive de gamle barakker ned og plante hele pladsen til med grantræer, så at den dejlige Frøslev Plantage kunne blive fri for det stygge ar, man gav den i 1944.

Tårnet bør bevares

Eventuelt kunne man lade hovedvagtårnet blive stående til brug for plantagens brandvagt. Smukkere afslutning på den gamle lejr kunne jeg vanskeligt tænke mig. Besøgende, der havde minder, som det var værd at huske på, kunne måske få lov at låne nøglen til tårnet og så stå deroppe i stilhed med alle sine egne private tanker.

Men det vil „man“ altså ikke. Man vil fortsætte metamorphosernes rækker, og Gefangenelager Frøslev = Frøslevlejren = Fårhuslejren = Padborglejren skal fremtidig være et museum, siges der.

Skal den virkelig? Et museum er en død ramme om en fortid, der endnu lever. „Rammen“ har jeg ikke noget at indvende imod. Efter sigende kommer den til at bestå af hovedvagtårnet plus et par af barakkerne nærmest ved, så at f. eks. den mellemliggende appelplads kommer til at ligge urørt.

Minder fra appelpladsen

Dér stod vi fanger opmarcheret en kold vinter nat i december 1944 — (NB. Jeg havde sommeroverfrakke og tynde sko!) — og lyttede til „storbandittens“ savlende trusler. Mange af dem, der hørte det, kom aldrig hjem igen. (Guds fred med vore døde!) Og dér stod vi atter ved middagstid den 5. maj 1945; og fordi vi havde monteret en radiomodtager med højttaler på øverst oppe i vagttårnet, hørte vi — oh, store under! — rådhusklokkerne fra København, og at Danmark var frit. Jo, „rammen“ i sig selv er god nok. Den er nemlig smeltet sammen til ét med vore minder.

Der skal indsamles genstande fra Frøslevlejrens tid

Men hvad skal museet („rammen“) indeholde? Der siges, at der hos dem, der ejer sådan noget, skal indsamles „genstande“ til minde om dengang.

Ja vist så, jeg forstår det jo nok, og det kan da også være, at det kommende museum får lov at arve, hvad jeg har af den slags småting. Men vil det kunne sige noget til fremtidens turister, der ingen minder har om 1944/45? Måske er der en mulighed. Men det er også muligt,

at fremtidens turist med sin pige traver rundt i museet, indtil han gabende snøvler: „Åh, hvor jeg keder mig. Skal vi ikke gå hen i kroen og få en øl!“ Og mine egne minder vil selv det bedste museum have svært ved at genoplive.

Han var en ganske ung sønderjyde og blev bragt hårdt såret ind i Frøslevlejren efter en direkte ildkamp med nazisterne, som ikke havde villet tillade, at han kom under kyndig dansk lægebehandling. De skulle nok selv sørge for ham! Og nu lå han og skulle dø, og jeg sad ved siden af ham. Han lå med lukkede øjne, tilsyneladende bevidstløs. Pludseligt slog han øjnene op og så på mig med et stort smil og sagde: „Det var det værd!“, hvorefter han atter gled ind i bevidstløshedens hemmelighedsfulde rige. Men forinden havde han fået skænket os et af disse udødelige ord, der i et folks krisetider, hvor det er nødvendigt, at nogle er villige til at ofre noget, lyser for os med en sælsom og varmende glød.

Altergang i en tom barak

Eller et andet af mine mange minder. En søndag eftermiddag ret sent, da gudstjenester endnu under trusler om hård straf var strengt forbudt, holdt vi altergudstjeneste i en tom barak lidt sydøst for barak 5. Udenfor stod et par kammerater vagt for at sikre os mod nazistisk overrumpling. Vi havde ingen salmebøger. Det var koldt og sølet både udenfor og inde i barakken. Det var i begyndelsen af december 1944.

Den fungerende præst (NB. Det var ikke mig) adskilte sig også kun i én henseende fra alle os andre: Han stod nemlig op, mens vi andre knælede tykt og tæt på gulvet. Og i stedet for det hvide alterbrød og kirkevin havde vi franskbrød og saftevand, som en kammerat havde „organiseret“ i tyskernes køkken.

Så hørte vi de forunderlige og evigt unge ord: „I den nat, da vor Herre Jesus Kristus blev forrådt . . . Dette er mit legeme, som gives for eder . . . mit blod, der udgydes for eder til syndernes forladelse . . .“

Hvor var der stille i barakken! Og hvor blev der uendeligt højt i det

**POUL KRISTENSEN's
BOGTRYKKERI**
Østergade 8 - Herning

KNUD's HERREMAGASIN
Storegade 4
Thisted

**HADS HERRED
SPAREKASSE**
Odder

KNUD SØRENSEN
Tværgade 25 - tlf. 0681 - 1087
Silkeborg

Fa. „DORETTE“
Nørregade 37, Køge
Tlf. 1390

**HØJ PETERSEN og
ARNE JENSEN A/S**
Struensegade 7—9, N.
Tlf. 39 47 00

MORSØ TEGLVÆRK A/S
Nygade - tlf. 077 - 21655
Nykøbing M.

**ØLGOD
UNGDOMSSKOLE**
Forstander Vedsted Hansen
Tlf. Ølgod 56

**E. FEDERAU &
P. SØNDERGAARD**
Østergade 11 - Skjern

Fa. V. GRUM-SCHVENSEN
Møllemosegård
Allerød - Tlf. (03) 27 25 00

STJERNE APOTEKET
Nørrebrogade 184, N.
Tlf. TA 5611

**„STRØM“
INSTALLATIONSFORRETNING**
Algade 34, St. Heddinge, tlf. 444

**M. NIELSEN'S
TØMMERHANDEL**
Tarm

**WILLY TENGSTEDT'S
BOGTRYKKERI**
Sk. Clementsgade 3 - Aalborg

FLEMMING EFTERSKOLE
Flemming, Jylland
Tlf. (066) 7 30 89

**AABENRAA
MARGARINEFABRIK**
Nybro 5 - tlf. (046) 2 24 69

ARTHUR DAVIDSEN
Radioforhandler
Petersmindevej 29, Vejle

**SPAREKASSEN FOR
NYBORG BY & OMEGN**

TEATERBYGNINGEN
Køge
Tlf. 100

FA. CARL MØLLER
Frielegade 41, Nykøbing F.
Tlf. (03) 85 26 11

**ENTREPRENØR
H. P. CHRISTIANSEN**
Tlf. 957 - Sorø

**T. NIELSEN'S
SKOTØJSFABRIK**
Storegade 29 - Tlf. (03) 63 06 34
Sorø

**BRDR. DYBDAHL
EL-INSTALLATØRER**
Torpenvej 4, tlf. 300, Humlebæk

Malermestre
POUL RICH NIELSEN & SØN
Muldstensvej 2—4, tlf. Liseleje 443
Liseleje

B. JOHANNSEN
Trikotagehandler
Houmeden 12, Randers

N. L. KJERGAARD
Tobak - Vin
Torvet - Jels

SØNDERBY BRYGGERI
Sønderby pr. Borre
Tlf. (03 81) 22 15

**ROSKILDE-EGNENS
FODERSTOFFORENING**
Sdr. Ringvej 14 - Roskilde
Tlf. (03) 35 04 81

O. FOGHT SØRENSEN
Købmand
Frederikssund - Tlf. 11

HANS HELGE MARTINSEN
Smedemester
Dalby pr. Haslev
Tlf. 185

FRØSLEVLEJRENS

opbygning

KLAGERET

Lejrpolitiet

LEJRCHEF

Barakledelse

SUNDHEDS-TJENESTEN
Sygehus
Kir og med afdeling
Røntgenafdeling
Tandlæge
Aftusning
Epid. (TB) afdeling

ADMINISTRATION
LEJR-KONTOR
Sekretariat
Besøgs. brev-pakke-
Ansøgninger
Klager
Folkereg. flytning
Oversættelser

DEPOT
Forb. da. forv.
Inventar
Forsyninger
Tapper. lagner
Fodtøj
Arbejdstøj

Skræderværksted

Skomagerværksted

Frisørsalon

Vaskeri

Måttefletteri

BIBLIOTEK

ARBEJDS-LEDELSE

Særkommando. 300

Jordarbejde. 1100

TEKNISK LEDELSE

Tegnestue

Håndværksledelse

Håndværkere. 220

KØKKEN OG SPISELEDELSE

Over 55 år ca 100

Syge - 250

Kvinder - 170

Mangler tøj - 430

Ialt ca 950

Ledelsen: ca. 200 md.

Pr. medio marts ca. 3000 indbyggere i lejren

Frøslev-lejrens interne organisation, marts 1945. Schematisk fremstilling, udarbejdet af P. M. Digmann.

rum, højere end i nogen domkirke! Så havde Han, hvem al magt i himmel og på jord er givet, altså også ofret — alt, sig selv, for vor skyld.

Hvad et museum ikke kan illustrere

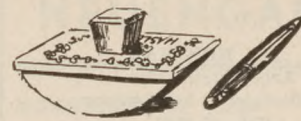
Så gik præsten fra den ene til den anden af de knælende mænd og rakte os brødet, corpus Christi (Kristi legemes symbol) — og da med ét blev døren revet op, og den vagthavende kammerat råbte: „Magle skal stille med det samme ovre hos tyskerne!“ Hvad der foregik dér er ligegyldigt i denne sammenhæng. Det afgørende er, at jeg ikke fik „vinen“, men (som katolikkerne) kun brødet. Jeg havde altså for første gang i mit liv — af nazisternes unåde! — modtaget sakramentet „sub una“, som det hedder i det teologiske sprog. Hvad det og hele den gudstjeneste har betydet for

mig, kan intet museum illustrere det mindste af. De, der var med dér den eftermiddag, og som endnu er i live, vil forstå mig.

Men hvorfor i det hele taget et museum for modstandskampen 1940—45 i den lejr? Vi har jo Frihedsmuseet i København. Og lejren rummer jo også mange minder for mange andre medmennesker end for os alene. I Frøslevlejren havde vi slettet alle skillelinjer mellem mennesker: politiske, religiøse, økonomiske o.s.v., ja selv en nazistisk vagtmand var faktisk en slags medmenneske, indtil han om os erklærede: „Sie sind alle Verbrecher!“

Kunne man ikke i Frøslev Plantage skabe et fredhelligt mindsted for det, vi fanger fra 1944/45 drømte om: En verden i fred og frihed, hvor vi alle uden undtagelse „kan verkehr med hveranner“?

HANS MAGLE

Af dagens post

NY RETSSKANDALE I TYSKLAND

Skarp protest overfor umenneskelige domme

Hele den civiliserede verden må blegne, når man erfarer nyt fra de tyske retssale. I processen mod 100.000 hollandske jøders banemænd blev disse næsten frifundet, trods dette, at de dokumentariske beviser var til stede i massevis. Man kan åbenbart myrde en hel folkegruppe på ca. 100.000 mennesker og kun blive dømt til latterlige små bagatelagtige straffe som f. eks. 5, 9 og 15 års fængsel, minus varetægtsarrest m. m.

Denne uhyggelige domfældelse overfor de tre tyske nazister fandt sted den 24. februar 1967 i MÜNCHEN. Man havde naturligvis imødeset LIVSVARIGT FÆNGSEL i en decideret mordsag med 100.000 stakels uskyldige ofre. Tænke sig, at ANNE FRANK's mordere fra Holland under nazisternes besættelse skulle slippe med vanvittig små domme.

Dette er at gøre selve retsmoralen til skamme, samtidig med at det er en åben hån overfor frihedskampens ofre i kampen imod diktaturet og umenneskeligheden.

Så længe mord bliver pådømt til livsvarigt fængsel i Danmark og andre europæiske lande, tager man sig til hovedet, når man læser om den ny retsskandale i „det nye Tyskland“. ALTSÅ: myrde over 100.000 levende, uskyldige sjæle for kun 29 år tilsammen for alle tre tyske nazimordere. Dommen fra München den 24. februar må forventes at blive appelleret, da respekten for de tyske domstole i fremtiden ikke vil kunne holde. Den civiliserede verden forventer retfærdige straffe overfor dokumentarisk beviste masse-mordere. Protesterne vil strømme ind vedrørende denne retssag.

K. G., tidl. kz-fange.

Fa. KEMIKA
Arbejdstøjservice
Gyldendalsvej 14, Lyngby
Tlf. 87 42 11

M. CHRISTOFFERSEN
Isenkram
Jernbanepladsen 15, Lyngby
Tlf. 87 12 63

JØRGEN RASMUSSEN
Østrupgård
Glud pr. Horsens

SÆBY
FISKE-INDUSTRI A/S
Sæby

REVISIONSANSTALTEN
FOR FYEN
Vestergade 11, tlf. (09) 11 92 22
Odense

G. BRETLAU
Revisor
Vestergade 9, Silkeborg

BRØRUP APOTEK

HØBBE & THORLACIUS
Overgade 60, tlf. (09) 13 09 14
Odense

LØVE APOTEKET
Viborg

K. FRIIS & E. MOLTKE
Tordenskjoldsgade 21
Aarhus

SCT. KNUDS APOTEK
Odense

Revisionsfirmaet
O. C. THAYSEN
Ramsherred 40, Aabenraa

SPAANLAMPER
Tokkekøbvej 13 - Allerød
Tlf. (03) 27 23 44

TASSO STØBEGODS
Aage Madsen
St. Torvegade 7, Rønne

KYHLS OFFSET-
REPRODUKTIONSANSTALT
Søborg Hovedgade 94, Søborg
Tlf. 69 48 45

EUROPÆISKE VARE-
OG REJSEGODSFORSIKRING A/S
Vesterbrogade 84, V.
Tlf. 31 27 01

FRU VINSAND
Asnæsgaard
Kalundborg - Tlf. 115

A/S VESTFYNS
ELFORSYNING
Assens

BOGLADEN
v/ F. Kibsgaard
Adelgade 23 - Hobro

J. LEHMAN DEGN
Boghandel
Søndergade 28 - Horsens

STUBBEKØBING-BOGØ
SPAREKASSE
Tlf. (03) 84 10 01

Rejse til mindehøjtidelighed for befrielsen af AUSCHWITZ-lejren

1967 — året for en stor international sammenkomst med afsløring af et mindemonument for fangelejrene Auschwitz-Birkenau.

I anledning af 22-året for Auschwitzlejrens befrielse og 20-året for lejrens omdannelse til mindepark, arrangerer „Folketurist“ en fællesrejse efter følgende program:

Rute: København-Gedser // Warnemünde - Rostock - Neubrandenburg - Pomellem // Kolbaskowo - Szczecin - Poznan - Katowice - AUSCHWITZ. Krakow - Warszawa - Poznan - Szczecin - Kolbaskowo // Pomellem - Neubrandenburg - Rostock - Warnemünde // Gedser - København.

Rejsen, der foregår i bus, koster alt incl.: kr. 498,—.

14. april: Afrejse med bus fra København kl. 6,30 om morgenen. Færgen ankommer til Warnemünde kl. 12,00 og ved 18-tiden er man i Szczecin — den første større polske by. Efter aftensmaden køres der videre til Poznan, hvor den første overnatning finder sted.

15. april: Efter morgenmaden er der sightseeing-tur med bus i Poznan. Der aflægges besøg i Kornik-slottet lidt uden for Poznan. Efter middagen køres til Katowice, hvor den anden overnatning finder sted. Aftensmad.

16. april: Efter morgenmaden køres til AUSCHWITZ til deltagelse i mindehøjtideligheden. Middag. Eftermiddagen til fri disposition.

17. april: Efter morgenmaden bus i det Øvre Slask (udt. Slonsk) samt besøg i planetariet i Chorzow. Denne oplevelse bør alle have med, da man her har forstået at forene astronomiens anskuelighed med musikens og den ledsagende for-

klarings poesi. På et enormt kuplet loft følges planeternes gang fra solen går ned til den næste morgen atter står op. Middag. Derefter afrejse til Krakow. Her indtages aftensmaden og overnattes.

18. april: Efter morgenmaden køres på rundtur i Krakow, der aflægges besøg i den gamle kongeborg Wawel, der foretages besigtigelse af den gotiske Skt. Mariæ Katedral m. v. Efter middag rejses videre til WARSZAWA.

19. april: Morgenmad og derefter rundtur i den polske hovedstad. Besøg i kulturpaladset, i den gamle og fuldstændigt rekonstruerede by Stare Miasto/Nowe Miasto. Efter middagen vidererejse til Poznan, hvor den sidste overnatning i Polen finder sted.

20. april: Efter morgenmaden tiltrædes hjemrejsen, som følger ovenfor nævnte rute. Man ankommer til København samme dags aften ca. kl. 24,00. Rejseproviandt udleveres af hotellet i Poznan.

Alle, som ønsker at deltage i denne rejse, kan henvende sig til „Folketurist“, Boulevard 84, København N. Ved telefonisk henvendelse drej: (01) 35 56 33.

NB.. Sidste indtegningsfrist 5. april 1967. Alle tilmeldte modtager bekræftelse på turen. Med bekræftelsen følger girokort til brug for indbetaling af deltagergebyret. Ved tilmelding erlægges kr. 75,00 — resten 14 dage før afrejsen.

Dødebøgerne

På Københavns Rådhus åbnedes fredag den 17. marts en udstilling af omkring 300 kunstværker. Formålet med udstillingen, der er arrangeret af Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme, er at skaffe midler til udgivelsen af de såkaldte „dødebøger“, der er under trykning, og som indeholder navnene på over 40.000 af de 55.000 fanger, der mistede livet i Neuengamme. Der er et stort behov for de oplysninger, bøgerne kan give, eftersom Røde Kors og andre institutioner stadig modtager forespørgsler fra slægtninge. Materialet til bøgerne er samlet af Franz Glienke fra Hamborg. Udstillingen blev åbnet af greve Oluf af Rosenborg, Ebbe Rode læste en prolog, og der blev talt af Franz Glienke og overborgmester Urban Hansen.

Udstillingen, der viser værker af kunstnere fra mange lande, er åben til den 27. marts.

NEUENGAMME

MINDEMØDET VED HELLIGANDSKIRKEN

St. Bededags aften, den 20. april 1967, kl. 19,00 på 22-årsdagen for vor befrielse fra Neuengamme, samles vi ved mindesmærket for den ukendte koncentrationslejrfrange ved Helligåndskirken i København. I år vil ejendomsmægler Arne Zachariassen tale ved stenen. Derefter bliver der blomster- og kransenedlægning, og vi mindes vore faldne kammerater.

Efter mindehøjtideligheden samles vi i Restaurant Karnappen, Niels Hemmingsensgade 10, K., til fælles kaffebord og kammeratligt samvær. I forbindelse hermed vil der blive vist film. Som sædvanlig venter vi stor tilslutning også fra andre fange- og modstandsorganisationer.

GENERALFORSAMLING

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme afholder sin ordinære generalforsamling på Store Bededag, fredag den 21. april 1967, kl. 10,00 i Vartov, Løngangstræde 28, København K. Dagsorden i henhold til foreningens vedtægter. Landsforeningens bestyrelse håber, at så mange som muligt af foreningens medlemmer vil give møde, og at mange provinsboere vil benytte lejligheden til at komme til København. Vi skaffer gerne logi.

PLAKAT, FREMSTILLET MED OMHU

Plakaten til „Dødebogsudstillingen“ i Rådhushallen i København havde som motiv en af Per Ulrichs tegninger: „Fra „Schonungsblock“en, invalidernes og de lemlæstedes helvede“. Plakatens typografi og opsætning var foretaget af Dansk Litografisk Forbund og trykningen af firmaet Permild og Rosengreen og stillet til rådighed for udstillingen. Den smukke plakat var et værdigt vartegn for „Dødebogen“.

Ved åbningen af udstillingen i Rådhushallen fremsagde skuespiller Ebbe Rode en prolog: „Jeg så et bjerg“ af Moritz Schulstein, oversat af Sam Besekow.

Roskilde & Omegns
største
og
bedste
avis
ROSKILDE TIDENDE
Stændertorvet - Roskilde
Tlf. (03) 35 66 66
Kontroll. nettooplag: 14.133

J. V. THOFTE
J. Fibigersgade
Hirtshals

ALS HUSHOLDNINGSSKOLE
Vollerup
ALS

AALHOLM SLOT
pr. Nysted
Tlf. (03) 87 10 15

ROSKILDE
KONTANTFORRETNING A/S
Roskilde
Tlf. (03) 35 88 22

I/S SVEND JACOBSEN
Ejlersvej, Næstved
Tlf. (03) 72 26 60

De erhvervshæmmede

„DET SOCIALE UDVALG“

indenfor Landsforeningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen har kontortid mandag 19—21 samt torsdag 12—14, St. Kannikestræde 10, København K., tlf. Minerva 1336.

GENERALFORSAMLING

Ordinær generalforsamling afholdes i Admiral Gjeddes Gård mandag den 10. april kl. 19,30.

Dagsorden ifølge lovene.

Gestapofangerne

FANGESTÆVNE I 1967

Roskilde-stævnet finder sted i dagene 27., 28. og 29. maj. Indkvarteringen bliver på Slagteriskolen, der er nyopført, smuk og moderne; og der bliver et fyldigt program og alligevel den nødvendige tid til kammeratligt samvær, en af disse stævners vigtigste funktioner.

Programmet lyder på kransenedlægning i Ryvangen og i Rorup, film, foredrag, demonstration af våbenredkastning på en af de gamle modtagepladser ved imødekommehed fra flyvevåbnet og under sagkyndig tilrettelægning af oberstløjtnant Børge Jensen og direktør Stig Jensen. Blandt talerne vil man høre Niels Groth fra Amnesty International, der vil fortælle om sine oplevelser i Ghanas fængsler, ligesom statsadvokat Fritz Bauer, Frankfurt, er indbudt.

Der sluttes i Ryvangen samt evt. på Tuborg.

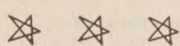
I stævnet kan alle tidligere fanger, der er medlem af en fangeforening, deltage. Der er sendt indbydelse til Norge, Polen, Holland, Belgien og Tyskland.

Dachau-Klubben

GENERALFORSAMLING

Dachau Klubben holder generalforsamling fredag den 30. marts 1967 kl. 19,30 i „Admiral Gjeddes Gård“.

Dagsorden ifølge lovene.

Hende derhjemme

XXVI

Der var to bevæbnede SS'ere med i bussen og 30 fanger. Thor bad om tilladelse til at stå ud af vognen, og den ene af SS'erne fulgte med ham ud og stillede sig op ved siden af dem for at passe på ham . . . Gensynet var ubeskriveligt. De lo og græd samtidigt. Thor knugede hende ind til sig, som om han aldrig ville slippe hende.

Så stod de der under træerne og forsøgte at få rede på mange uopklarede spørgsmål.

Der var et hul på 1½ år.

„Hvorfor holdt dine breve op i flere måneder?“ spurgte han. Hun stillede ham det samme spørgsmål. Det viste sig, at de begge havde skrevet det tilladte pensum, men tyskerne havde lavet brevspærring. „Hvad tror du, der skal ske med os?“ spurgte han. „Skal vi til Frøslev?“

„Jeg ved det ikke,“ svarede hun, „men mange er sendt til Sverige, og er du syg, skal du nok derover.“ Hvem der havde hørt dem, ville have fået indtryk af en spredt samtale. Det var umuligt for nogen af dem at tale blot nogenlunde fornuftigt. De fo'r fra det ene emne til det andet. Tanker, der var tænkt, længsel, ubeskrivelig angst og lidelser, rædsel over tyskernes grænseløse ondskab og råhed. „Jeg har levet i den sorteste middelalder,“ sagde han.

Efterhånden som Inga lærte det altsammen at kende, var hans ord den nat en hån mod middelalderen, der var den rene humanitet ved siden af det, han havde set og oplevet.

Det blev kun strejf, hun fik igennem deres hviskende samtale, fordi hun hvert øjeblik afbrød ham af skræk for, at SS'eren skulle opfange noget af det og straffe ham. Han var jo endnu indenfor deres rækkevidde.

Så kom afblæsningen af forvarslingen, og han måtte ind i bussen igen.

Af NICOLINE FOSMARK

En præstefrue, som Inga kendte, havde fundet sin bror i samme vogn efter 3 døgn's vagt ved grænsen. Hun hviskede nu til Inga: „Vi kryber ind i vognen, når de skal køre,“ og det gjorde de. De listede ind i mørket og sad på gulvet ved fangerens fødder og kørte med.

Det var meningen, at alle fangerne, både syge og raske skulle bespises, så snart de var nået over den danske grænse.

D.K.B.erne stod parate med mad oppe på mejeriet, men så skete der det, at én af fangerne i vognen måtte give op, han kunne ikke mere.

Der blev råbt på en ambulance, men der var ingen i nærheden i det øjeblik, og så kørte bussen med dem alle op til karantænelejren så hurtigt som muligt. Klokken var nu tre om natten. De skyndte sig ud af bilen, men fangerne blev siddende.

En læge kom til: „Kan alle fangerne gå et lille stykke,“ råbte han og tilføjede: „det er kun 100 skridt, det drejer sig om.“ Nogle af fangerne svarede ja. Lyset blev tændt derinde, og Inga fik et glimt af Thor. Hun var sikker på, at han var faldet i søvn igen, men i stedet for sad han lysvågen og røg på en cigaret. Han sad og så ud for sig med et henrykt ansigt, ja, så ligefrem salig ud.

En uniformeret C.B.er kom til, og der blev nu ballade. Det viste sig, at SS'erne ikke ville ud af bussen, de ville længere op i landet. Inga gættede på, at de forstod, at enden var nær, og at det var deres mening at flygte, og derfor ville de længere bort fra grænsen. De protesterede i hvert fald, men meget spagfærdigt og lavmælt, ganske imod tysk sædvane, og for en gangs skyld var det danskeren, der råbte højest og på flydende tysk. Inga stod lidt derfra og kunne ikke høre, hvad de to SS'ere sagde, men de mumlede et eller andet.

JOHAN & AXEL HORNBECH A/S
Frugtsaft- &
marmeladefabrik
Hadsund

WILLYS MAGASIN
Vestergade 7 - Helsingør
Tlf. 96

N. FR. NIELSEN
Papir en gros
Vendersgade 14, Kbhvn. K.
Tlf. 11 00 58

A/S AUTOMOBILHUSET
Fyensvej 17-21 - Tlf. (055) 2 01 44
Kolding

Slagtermester
HELGE RASMUSSEN
Stationsvej 8, Holte
Tlf. 42 01 17

OSTED FRI- OG EFTERSKOLE
OSTED
Tlf. 81

EMULSION A/S
Palsgaard
Juelsminde

Fa. EDV. PETERSEN
Kaffe en gros
Stengade 40, Helsingør
Tlf. (03) 21 15 15

**INDUSTRI- &
HAANDVÆRKERKOLEN**
Nykøbing Falster

**BY- &
LANDBOSPAREKASSEN**
Danmarksgade 64
Frederikshavn

**K. BRAMMERS EFTF.
ORLA PETERSEN**
Boghandel
Stengade 10 - Helsingør

BRØRUP SPAREKASSE
Tlf. 053 - 8 17 11
BRØRUP

**MOTOR COMPAGNI
THORKILD SØRENSEN**
Næstvedvej 76 - Skælskør
Tlf. (03) 59 44 88

GREV H. H. MOLTKE
Thurebyholm - Tureby
Tlf. 107

**APOLLO
MAGLEKILDE
MINERALVANDSFABRIK**
Lindenberg

Det var morsomt at se de ubevæbnede danske officerer, der brugte en forfærdelig mund, og de to skarptbevæbnede SS'ere, der sad tvære og sure og ingenting ville. Fangerne sad musestille og hørte på det, og ikke én blandede sig i det, de var godt trænede i at tie og lystre.

Nu kom lægen til igen, og han råbte lige så højt som C.B.erne. „Her er det Røde Kors, der bestemmer, og fangerne skal ikke køre længere. De er trætte og skal til ro.“

Den ene af chaufførerne stemte i med.

Inga stod ved siden af ham, og hun kunne høre, hvor inderligt han undte SS'erne at blive sat ud af spillet. „Gi' dem bare,“ råbte han, „nu har de drillet os på hele hjemturen, så vi nær ikke var nået læn- gere end til Lybeck.“

Stillet overfor de mange ophidsede mennesker, der nu stod ved bussen, og vel vidende, at fangerne inde i vognen ikke ville holde med dem, men måske intet hellere ville end afvikle gælden på stedet, fandt de det rådeligst at gøre gode miner til slet spil. I hvert fald tav de, da lægen råbte: „Så står alle fangerne ud. C.B.erne vil hjælpe dem over til barakkerne, hvor de skal sove“. Her stod Røde Kors søstre i deres lange hvide dragter og tog imod dem.

Næste morgen vågnede fangerne op på karantænestationen og troede — det er sikkert — at de var døde og var kommet i himlen, hvor de hørte englesang. Det var sygeplejerskerne, der sang: „Morgenstund har guld i mund“.

Vel adrig før i deres liv havde fangerne haft så skøn en opvågning. De var i Danmark blandt gode og kærlige mennesker og i civiliserede forhold.

Her løb ingen vilddyr og piskede dem op.

De måtte blive liggende lige så længe, de havde lyst, de måtte vende sig om på den anden side og sove videre eller få morgenmaden serveret på sengen.

Med lidt fantasi kunne Inga godt forestille sig, at sygeplejerskerne var Vorherres engle, der var taget et

smut herved til den arme jord og nu løb ind imellem sengene og hjalp på alle måder.

Deres morsomme, hvide dragter, deres kærlige smil og gode ord, deres venlighed og hjælpsomhed, alt sammen var det med til at skabe en forunderlig stemning i den store sovesal, hvor store mænd blev hjulpet, som om de var små hjælpeløse drenge.

Inga stod og så på det alt sammen og syntes, ligesom da hun første gang så de svenske Røde Kors-biler køre gennem den by, hvor hun boede underjordisk, at hun så barmhjertighedens engel lyslevende for sine øjne. Og godheden og kærligheden, der lyste ud af sygeplejerskernes øjne, genspejlede sig i fangerens matte øjne. Der kom glans i dem. Dette her var Danmark.

Så blev navnene råbt op på dem, der skulle i ambulancetoget til Sverige. Thors navn var iblandt.

C.B.erne fik travlt med at bære bårerne med de mest syge fanger fra sygeafdelingen over i toget. Een havde sluttet rejsen. Han nåede lige over grænsen, og så var det slut, og han døde omgivet af kærlige mennesker.

Måske var det det, han havde bedt for dernede, at opleve at komme hjem inden han skulle dø, og det fik han lov til.

De kom nu bærende med dem, nogle var gule af dysenteri, andre kridhvide, så de var helt åndeagtige. De blev anbragt langs vinduerne i togets sygeafdeling.

„Hvornår skal toget afgang?“ spurgte Inga inde på kontoret den øverste leder for toggangen. Han så med komisk forfærdelse på hende. „Aner det ikke,“ sagde han, „lad være at spørge mig om noget. Jeg ved ikke det mindste om, hvornår et tog kommer eller går.“

Han vidste heller ikke, om toget holdt i Kolding, og hun måtte derfor opgive at følge med i toget og tog derfor en bil. Hun var dog med, da toget rangerede fra karantænestationen over til banegården.

Fangerne i togets vinduer og englene dernede på marken. De var der allesammen.

Chauffører, læger, sygeplejersker og C.B.U.ere. Og de vinkede til hinanden. Det var ikke til at se, hvem der så mest lykkelige ud. Dem, der var blevet hjulpet, eller dem, der havde hjulpet.

— SLUT —

Bøger

JAGERNES PERSONLIGE ERINDRINGER

Alexander McKee: Slaget om England, oversat af Poul Ib Liebe, 283 sider, Hasselbalch's Forlag, Kbh. 1966.

Det vældige 5 måneders luftslag over Kanalen og det sydøstlige England i sommeren og efteråret 1940 er bogens emne.

Det er egentlig dristigt at skrive endnu en tyk bog derom efter de mange, der allerede er skrevet, men forfatteren følger, så vidt jeg kan se, sin egen linje. Han følger for det første slagets gang fra dag til dag og ikke blot fra den engelske side, men også fra den tyske, og hele tiden supplerende samt nu og da korrigerende de officielle angivelser med samtaler, han har haft med engelske og tyske piloter, der selv havde deltaget aktivt i kampen.

Det er denne bogs første ejendommelighed, der atter fører lige over i den næste og efter min opfattelse betydningsfuldeste: han benytter disse engelske og tyske jager- og bombepiloters personlige erindringer til at skrælle den romantik bort, der har lagt sig over historiens første og hidtil største luftkamp. Det er disse to ejendommeligheder, der gør, at man overhovedet kan slæbe sig gennem en 5-6 måneders kronologisk gennemgang af slagets gang med dens til tider noget trættende ensformighed.

Tyskerne var de overlegne, men —

Tyskernes formål var som bekendt at vinde herredømmet i luften over Kanalen og det sydlige England som den nødvendige indledning til en invasion af England. Forfatteren gør resultatet op således: „Tyskerne var de overlegne, men ingen af parterne vandt, og dog „tabte englænderne ikke“. Begge parter gik svækkede ud af denne afgørende luftkamp, men derefter gik England fremad i styrke, medens Tyskland gik tilbage. Det er en uromantisk, men sikkert fuldt saglig vurdering.

Men så er der det efter mit skøn mest værdifulde. Vi får et på forfatterens samtaler med overlevende engelske og tyske piloters erindringer opbygget indtryk af, at disse mænd kæmpede med hverandre for at sejre — som man gør

DEN DANSKE TRAADVAREFABRIK

Roskildevej 550 - Glostrup

Tlf. 96 24 40

GROSSERER J. FØGE JENSEN

Skelbækgade 2, Kbhvn. V.

Tlf. Hi. 2020

SKANDINAVISK EMBALLAGE A/S

Klampenborgvej 203 - Lyngby

Tlf. 87 50 30

ST. TORVS APOTEK

Rønne

„CODAN“ GUMMI A/S

Køge

Tlf. 03 655 - 1008

DAGBLADET

RINGSTED

KØGE

ROSKILDE

FREDE GRAU

Tømrer- & snedkermester

Søndergade 16

Guderup, Als

SØREN ABRAHAMSEN

& H. P. NIELSEN

Rådg. ingeniører

Fiskergade 1, Aarhus

PROPRIETÆR O. G. CLAUSEN

Faarevejle - Tlf. 03 453 - 31

Stubberupholm

KØGE

INSTALLATØRFORRETNING

Torvet 15 - Køge - Tlf. 1301

HENRY HENRIKSEN A/S

Murer- &

entreprenørforretning

Enghavevej 60, Ikast

Tlf. (07) 15 18 66

S. B. V. VAREHUSET A/S

Ryesgade 18 - Tlf. (06) 12 16 55

Aarhus C.

SÆBY BANK A/S

ODENSE NY BOGTRYKKERI

Hjallesevej 8

Tlf. (09) 11 14 27

Odense

i en sportkamp — men når den konkrete episode var overstået, og de fik chancen, behandlede de hverandre som kammerater. Det gælder både englænderne og tyskerne.

Der fortælles et par eksempler på, hvorledes civile englændere var styrtet frem for at gøre det af med en nedskudt tysk pilot, der var landet ved faldskærmsudspring, men at det var en britisk pilot, der reddede ham. I det ene tilfælde siger den engelske flyver, at det var „det modbydeligste“, han havde set, og i det andet tilfælde stillede den britiske pilot sig foran den nedskudte tysker og brølede: „De rører ham ikke, hvis De har Deres liv kært“.

Tyske piloter hadede nazisterne

Om de tyske piloter går erindringerne ud på, at de gennemgående hånede og hadede nazisterne og var kammerater med nedskudte britiske flyvere, når de havde mulighed for at være det, hvilket der fortælles eksempler på. En i bogen navngiven tysk flyverchef fra dengang siger om de britiske flyvere bl.a.: „Den kamp, de britiske jagerpiloter præsterede, fortjener den største beundring. Utrættelige, tappert kæmpende og ofte underlegne i antal var det dem, der i denne kritiske periode af krigen blev deres lands redningsmænd“.

Oversættelsen er ualmindelig god, og bogen anbefales alle dem, der kan „tåle“ den slags krigslitteratur, og som interesserer sig for det for os alle store historiske problem: hvorfor alle vi andre til sidst „slap ud af ørnens klo“.

HANS MAGLE.

Winston Churchill

Lord Moran: Winston Churchill — Kampen for at overleve, 1940—65. (Gyldendal).

Det er helt uhyggeligt at tænke på, hvorledes verden ville se ud i dag, hvis ikke der i London i 1940—45 havde siddet en premierminister WINSTON CHURCHILL! En mand, der i usædvanlig grad personificerede den britiske, bulldogagtige stædighed og sejhed, der ikke kendte ordet „opgive“, men kun „holde ud“ trods blod, sved og tårer!

Når en mand har haft en så overvældende indflydelse på historiens gang, vil enhver bog med nye oplysninger være af interesse. Derfor er det godt, at hans læge — trods sin diskretionspligt — har udgivet sin dagbog, og at den er oversat til dansk, omend i let forkortet form (dog 547 sider!). Lord Moran blev

Churchills læge i maj 1940 og fulgte ham på nærmeste hold de følgende 25 år, bl. a. på mange rejser.

For tidligere aktive modstandsfolk vil det især være de første knap 200 sider, som interesserer, d.v.s. tiden til Tysklands betingelsesløse kapitulation. Efterhånden som årene derefter går, viser det sig i stigende grad, at Churchill ikke var noget overmenneske; men ganske uanset at man piller ham ned fra piedestalen, bør hele den vide verden for stedse bevare mindet om ham i dyb taknemlighed.

Der nævnes særdeles mange mennesker i bogen, helt fra Aristofanes og Cæsar; af danske nævnes, nærmest i forbifarten, H. C. Andersen og Frederik IX.

Hermed være denne tykke bog anbefalet på det bedste!

R. PRYTZ.

Befolkningstilvæksten

Gille, Halvor: Bliver vi for mange? Det udenrigspolitiske selskab og Det Danske Forlag, 1966. 71 sider. (Udenrigspolitiske skrifter, Serie VII, 3). 8,00 kr.

Overbefolkningsproblemet er i Halvor Gilles lille skrift behandlet kort og klart og med et i forhold til sidetallet stort antal fakta. Efter en prisværdig kort indledning efterfulgt af en kortfattet status (Befolkningsudviklingen i historisk belysning), følger hovedkapitlerne: Den fremtidige befolkningsudvikling og dens økonomiske og sociale konsekvenser samt en oversigt over løsningsmuligheder. Alle 3 kapitler er disponeret fortrinligt — for undervisere i samfundslære og moderne historie er bogen oplagt forberedelsesmateriale. Efter et kapitel om børnebegrensningens rolle i de enkelte staters nationale (og internationale) politik resumeres, hvad FN's organisationer har gjort og agter at gøre, og forfatteren kan i det sidste konkluderende kapitel slutte: „En realistisk indstilling til befolkningsudviklingen og dens følger vil bidrage væsentligt til at gøre det muligt . . .“ at imødekomme udviklingslandenes ønske om en forbedring af levevilkårene. De kommende 10—20 år bliver kritiske.

Selv om sidste side slutter med en grafisk fremstilling af udviklingen, der kommenteres: Bøgeret er ved at flyde over!, så er den lille velskrevne bog behagelig af dramatiseret.

Litteraturfortegnelsen indeholder i det store og hele kun engelsksproget litteratur, fortrinsvis rapporter fra FN og underorganisationer.

JØRGEN HAMRE.

Ernæringsproblemet

Söderström, Johan: Mad til milliarder. Kampen mod sulten. 80 sider, illustreret. 1. udgave 1966. 13,75 kr. (Perspektiv bøgerne).

På en medfølgende spiseseddel fra forlaget står om anvendelsesområde: 6.—10. klasse, geografi, historie og orientering. Det er efter min mening ikke lykkedes forfatteren at lave en undervisningsbog, der er brugbar på 5. klassetrin. Det bliver til en gang misk-mask, en sammenhobning og oprensning, hvor der skal være plads til alt fra de syv magre år i Det gamle testamente til en (malende) avisnotits om en amerikansk landbrugsminister, der efter en Europa-rejse havnede på et sygehus med et maveiltfælde: Der er mange, der spekulerer over, om det ikke er det amerikanske hvedeoverskud, der har givet ham denne mave-sygdom . . .

Der er meget fint billedstof, og der er tilsyneladende ofret meget på typografisk udstyr, men ikke på en sådan måde, at teksten er overskuelig. Der er eksempler på, at indtil 4 spalter skal springes over for at få fortsættelsen. Ca. halvdelen af de 80 sider er billedstof. Et register omfatter 48 opslagsord.

JØRGEN HAMRE.

☆

PA RÅDHUSPLADSEN

Højtideligheden på Rådhuspladsen samler erfaringsmæssigt en stor flok.

I år vil den givetvis blive særlig stor, da 9. april falder på en søndag.

Programmet er udvidet med medvirken af Københavns Politiorkester.

Kgl. kammersanger Henry Skjær synger, akkompagneret af pianisten Kjell Olsson.

Tidligere minister Arne Sørensen og overborgmester Urban Hansen taler.

Desuden vil Landsforeningen Gestapofangerne kl. 9 om morgenen d. 9. april nedlægge krans ved mindesmærket for de faldne ved Kastellet.

☆

STANDS BOMBARDEMENTERNE!

Landsforeningen af erhvervshæmmede fra Frihedskampen tilslutter sig kravet til den amerikanske regering og ønsker, at den danske regering og folketing igen og igen fremfører kravet. Vi opfordrer alle, der ønsker fred, til at støtte Vietnamkomiteernes arbejde.

Bestyrelsen for
Landsforeningen af erhvervshæmmede
fra Frihedskampen.

VIBY APOTEK
Revisionsfirmaet SEIER-PETERSEN Aarhus
Rådg. ingeniør AAGE ØRUM Poul Andersensvej 14, tlf. (074) 2 32 33 Holstebro
KUHRES FRISØRSALON Snellemark 47 - Rønne
Manufaktur J. FOLDAGER LARSEN Møllergade 1, tlf. 21 00 64, Svendborg
VIGGO MADSEN Møllergaard Øster Vraa
ERIK VENDELBOE Bubbel pr. Hurup Thy
SOPHUS JENSEN OG SØN Herreekvipering Algade, Vordingborg, tlf. 147
BIOGRAFEN Stenstuegade 5, Slagelse Tlf. (03) 52 03 70
H. HANSEN Autoforretning Hans Jørgensens Allé 4, Holeby, tlf. 64
S. L. N. Herlev Torv 13, Herlev Tlf. 94 25 25
INGENIØRHUSETS RESTAURANT Vester Farimagsgade 27-29, V. Tlf. 15 82 02
LANDBOSPAREKASSEN Thisted
EINAR HØGSTED I/S Søndergade 40, Frederikshavn
APOTEKET Vestergade - Odense
W. B. ANDERSEN Ingeniør Stadion Allé - Aarhus
FR. J. WEISS Tandtekniker Jernbanegade 16, Sønderborg

E. DAHL Installatør Vestergade 7, Løsning
N. TH. HANSEN Købmand Staby pr. Ulfborg
RUDERSDAL AUTO SERVICE Kongevej 120, Holte Tlf. 42 11 54
SORØ STOLEFABRIK A/S Sorø Tlf. (03) 63 01 41
BYENS KLICHE ANSTALT Frederikssundsvej 269, Brønshøj Tlf. BE 5666
KNUD PLOUGSØE Møbelhandel Pileallé 55, F., tlf. 31 56 85
SALTUM APOTEK
ØRSTED APOTEK
S. WINDINGE Mejlgade 39 - Aarhus
ULFBORG APOTEK
Smedemester A. JENSEN Fjellerup pr. Tranehuse
Murermester J. J. JENSEN Tranebjerg - Samsø
Boghandler HILMER THOMSEN Nørregade 13 - Holstebro
Købmand C. JØRGENSEN Marstrup
GLARMESTER P. JUUL Th. Niensensgade 39, tlf. (07) 12 07 72 Herning
BOLETE A/S Antoniestræde 5 Rønne
GREVE L. W. SPONNECK Kjærstrup pr. Holeby Tlf. 3

PAPIRLAGERET NYKØBING FALSTER A/S Langgade 22, tlf. (03) 85 23 22
J. HOLT - pastor Vedby præstegaard Nr. Alslev - 03 830 - 65
GORM JENSEN Aut. installatør Vesterbrogade 10, Maribo Tlf. 03 885 - 1088
KØBMANDSGAARDEN Østergade 38 - Assens
HJELMS BOLIGHUS Nørregade 32, Køge, tlf. 630
Fa. I. I. IVERSEN Manufakturhandel Nørregade 12, Køge, tlf. 95
TRÆVAREFABRIKKEN HAMMERSHOLT pr. Hillerød - Tlf. (03) 27 28 35
P. T. LARSEN Installatør Slotsgade 45, Hillerød, tlf. 824
MIDTSJÆLLANDS TØJRENSERI Vestergade 3, Tølløse, tlf. 77
NØRREDAL'S BAGERI Nørregade 56, Køge, tlf. 1097
Fa. A. J. HOLM v/ P. Jensen Statsaut. skibsmægler Havnegade 4, Frederikssund, tlf. 446
NAKSKOV BATTERISERVICE Vejlegade 26, Nakskov, tlf. 1147
A/S POUL LIEBERKIND Nørregade, Frederiksværk, tlf. 17
„EXCELSIOR“ Kongensgade 48, Odense Tlf. (09) 12 57 91
LUNO MØBLER Volden 6 - Aarhus
HØRNING KRO Tlf. Hørning 1
O. SANDBERG Hofjægmester - Godsejer Guldbergsgade 29, N., tlf. 39 21 26

KIEL. Sagen mod tre tidligere SS-mænd, deriblandt Hermann Heinrich fra Rensburg, er nu blevet fastsat til den 14. april i Kiel. De anklagede beskyldes for i årene 1942 og 1943 i Krakau-distriktet i det tidligere generalgouvernement at have udvalgt jøder til massedrab i udryddelseslejre og derudover selv at have begået flere mord. Der er indkaldt over 150 vidner.

DEN HENRETTEDE „FRIKENDT“

LANDSHUT. „Dommen over major Hans Scheller ophæves, og den anklagede frikendes. Det offentlige betaler sagens omkostninger“. Denne kendelse blev i går afsagt af landsretten i Landshut — men den således frikendte får selv ingen glæde af den: Major Hans Scheller blev henrettet den 13. marts 1945, efter at en ambulansstandret havde dømt ham til døden for „fejhed over for fjenden og faneflugt“. Majoren fik tillagt skylden for, at broen over Rhinen ved Remagen ikke blev sprængt, hvilket gjorde det muligt for US-general Patton at støde over Rhinen.

Major Schellers foresatte, general Hitzfeld, var ikke blevet hørt i sagen, heller ikke medlemmer af vagtmandskabet ved broen.

Landsretten fastsatte i sin kendelse, at de efterladte pårørende skal have understøttelse udbetalt af statskassen.

SS-RETSSAG I KIEL UDSAT

Den anklagede forelagde amtslægeattest, hvorefter han først kan møde i retten om tre måneder.

KIEL. Retssagen mod den tidligere SS-officer Friedrich Schmidt (nu Schmidt-Schütte), som skulle begynde den 15. februar i Kiel, er i går blevet udsat. Den anklagede, som skal stå til ansvar for delagtighed i fire mord, har forelagt en lægeattest, i følge hvilken han på grund af en tarm- og mavesygdom ikke kan møde for retten i de næste tre måneder. Forsvaren havde allerede for nogle dage siden forelagt attester fra specialister, men retten krævede en attest fra amtslægen.

Schmidt skal den 29. marts 1944 som leder af Gestapo-kontoret i Kiel have givet undergivne ordre til at skyde fire britiske luftvåbenofficerer, som i Flensburg var flygtet fra fangenskab. Officererne blev skudt bagfra ved Rothenhahn i nærheden af Kiel.

DEN FØRSTE PROCES MOD ET MEDLEM AF FREISLERS BERYGTEDE „FOLKEDOMSTOL“

SLESVIG. Efter lang tids tøven har den vesttyske justits omsider slået til: I overskuelig tid vil den første proces mod et tidligere medlem af Freislers berygtede „folkedomstol“ blive stillet for retten, anklaget for mord. Den pågældende er tidligere kammerretsråd Hans-Joachim Rehse, der i adskillige år har boet i Slesvig, Magnussensgade 10, og hvis navn gentagne gange har været fremme i forbindelse med „folkedomstolen“s virke. Overraskende blev Rehse arresteret i Slesvig i går; af berlinske kriminalbetjente blev han pr. flyvemaskine bragt til Berlin, hvor arrestordren officielt vil blive forkyndt for ham i dag. Det er generalstatsadvokaten ved Vestberlins landsret, der har begæret Rehse anholdt.

Den nu 64-årige Hans Joachim Rehse levede ret tilbagetrukket i Slesvig af den pension, han oppebar som tidligere dommer. Undertiden fungerede han som ferieafløser for sagførere i byen, men normalt så og hørte man yderst lidt til ham.

Det er forstædigt, når man kender hans baggrund:

Fra november 1941 til krigens slutning var Rehse bisidder ved Freislers „folkedomstol“. Hvor mange domsafsigelser — som oftest dødsdomme — han har medvirket ved, vil sikkert aldrig blive opklaret. Generalstatsadvokaten i Berlin siger ham „kun“ for medvirkning ved afsigelse af syv dødsdomme i tiden mellem september 1943 og juli 1944, idet man mener at have uomstødelige beviser herfor. Det specielle ved disse dødsdomme er, at anklagemyndigheden mener at kunne bevise, at der i alle tilfælde var tale om mord: Dommene blev afsagt på et grundlag, som på ingen måde retfærdiggjorde den bestående retssikkerhed. Anklageskriftet siger, forlyder det fra det kielske justitsministeriums pressekontor, at „dommene blev afsagt uden ordentlig rådslagning og afstemning, idet de blot havde til formål at sprede skræk og rædsel“. Til trods for, at Rehse måtte være klar over dommenes uretmæssige karakter, „påhørte han stiltiende Freislers bekendtgørelse i dommerværelset“. Dette betyder medvirkning til mord, idet baggrunden var bestemt af lave motiver.

Af de pågældende syv dødsdomme er de tre bevisligt blevet eksekveret. I ét tilfælde, der tidligere har været omtalt her i bladet, drejede det sig om en jøde, der havde hamstret et par øg.

DA GLOBKE BLEV RYSTET

FRANKFURT. „I et diktatur er det legitim ret for enhver at forsøge på at overleve diktaturet“, sagde tidligere statssekretær i forbundskansler-kontoret, dr. Hans Globke, da han i går blev afhørt

KZ-SAGEN OM DE HOLLANDSKE JØDER

Tidligere SS-överstkommanderende føler sig skyldig under retssag i München.

MÜNCHEN. — Min erklæring om, at jeg føler mig skyldig, ønsker jeg ikke på noget tidspunkt under denne retssag at indskrænke, erklærede den hovedanklagede i går under retssagen mod tre tidligere SS-folk i München. Manden, den nu 62-årige Wilhelm Harster, tidligere SS-gruppefører og överstkommanderende for det tyske sikkerhedspoliti i Holland under 2. verdenskrig, er tiltalt for meddelagtighed i mord på jødiske hollændere — deriblandt den lille Anne Franck, der efter sin død blev berømt gennem sin dagbog.

Under retsforhandlingerne i dag antydede anklageren, at Harster ønskede at give indtryk af, at han ikke følte sig skyldig. Derefter fremsatte han sin erklæring.

Under et retsmøde i sidste uge, da sagen indledtes, erklærede Harster overraskende, at han var tyngt af svær skyld. Denne skyld havde han pådraget sig, fordi han ikke havde besluttet at forlade sin post — på trods af sin viden om den skæbne, der overgik de hollandske jøder, når de havde ladet dem deportere.

Som meddelagtige i disse deportationer sidder juristen Wilhelm Zöpf, 58 år, og en sekretær i Harsters kontor, frk. Gertrud Slottke, på anklagebænken.

Det kom i går til en rystende scene i retten, da den amerikanske jurist Robert W. Kempner overgav retten et eksemplar af Anne Francks dagbog. Forinden han overrakte retsformanden bogen, viste han forsidebilledet til Zöpf og spurgte denne, om han genkendte pigen. Zöpf indrømmede, at han havde læst bogen. „Og hver gang jeg ser et sådant barnebillede, har det en frygtelig virkning på mig“, tilføjede han.

Den amerikanske advokat spurgte sarkastisk, hvorledes det da havde virket på Zöpf, at 48 procent af dem, der førtes til koncentrationslejre under massedeportationer, var kvinder og 22 procent af dem børn.

Zöpf erklærede, at formålet med denne form for deportationer havde været, at man „holdt familierne samlet“, hvortil den amerikanske advokat tilføjede: „Ja, så de alle kunne myrdes sammen“.

Kempner, der fungerede som USA's viceanklager ved Nürnberg-krigsforbryderdomstolen, er talsmand for familien Franck, idet Bayerns justitsministerium har givet den eneste overlevende i familien, Annes far, Otto Franck, tilladelse til at være part i anklagen mod de tre tiltalte.

som vidne i euthanasi-processen mod tre tidligere læger ved de anstalter, hvor mas-se-drabene fandt sted.

Dr. Globke — Adenauers højre hånd — indrømmede, at han var blevet chokeret over et enkelt tilfælde: Datteren af en kendt tysk industrimand var, efter at hun var blevet indlagt på et sindssygehospital, kort tid efter blevet dræbt. Da Globke blev spurgt, hvorfor han, der under euthanasi-programmets gennemførelse i 1940 og 1941 var ministerialråd i indenrigsministeriet, ikke havde underrettet sin minister om i hvert fald dette tilfælde, svarede han, at han havde frygtet konsekvenserne. Hans viden havde været „privat“ og ikke „officiel“!

15/2

FROSLEV-LEJREN SOM MINDEPARK

Padborg-lejren skal huse militær også i den kommende sommer, men derefter er det meningen, at den nedlægges som militært etablissement.

I lejren — den tidligere tyske interneringslejr Frøslev — har der hidtil været rekrutskoler for forsyningsstropper og flyversoldater. Flyverne rykker til Skrydstrup 1. april, forsyningsfolkene til Søgård-lejren, men derefter overtages de gamle bygninger af Hærens lægekorps til rekrutskole. Når den til efteråret er slut, opgiver militæret helt lejren.

Det overvejes, hvad man skal bruge bygningerne til. I forvejen er der indrettet en mindestue for Frøslev-tiden i lejrens tårn, og det er foreslået, at et par af de gamle barakker bibeholdes, mens lejrens øvrige terræn udlægges som mindepark. Kulturministeriet skal være interesseret i at overtage området.

17/2

REHSE BLIVER I ARRESTEN

Tilbud om kaution på 15.000 mark afvist af landsretten i Vestberlin.

SLESVIG. Ved landsretten i Vestberlin er blevet afsagt kendelse om, at kammerretsråd H.-J. Rehse, der torsdag i sidste uge blev arresteret i Slesvig og bragt til Berlin, skal forblive i varetægtsarrest. Kendelsen blev begrundet med, at man kunne befrygte flugtforsøg, dersom Rehse blev sat på fri fod.

Rehse sigtes som omtalt for under hele krigen at have været medlem af Roland Freislers berygtede „folkedomstol“ i Berlin og i denne egenskab at have været medvirkende ved afsigelsen af en række uretmæssige dødsdomme, hvoraf i hvert fald de tre bevisligt er blevet eksekveret. Det drejer sig om tre gejstlige, deriblandt dr. Max Josef Metzger, som grundlagde

Una Sancta-bevægelsen. Han blev henrettet den 17. april 1944.

Forsvareren havde tilbudt en kaution på 15.000 mark, men dette blev afvist. Rets-sagen mod Rehse vil næppe kunne påbegyndes før til sommer næste år.

25/2.

SS-BØDLER DØMT

MÜNCHEN. Den 62-årige tidligere SS-general Wilhelm Harster blev i går i München idømt 15 års fængsel for sin andel i nazisternes masse mord på hollandske jøder. Blandt Harsters ofre var Anne Frank.

Hans tidligere underordnede, den 58-årige Wilhelm Zöpf, blev idømt ni års fængsel, og Zöpf's daværende sekretær, den 64-årige Gertrud Slottke, fem års fængsel.

Harster var chef for den tyske sikkerhedstjeneste i Holland fra 1940—43. Han blev fundet medskyldig i mord på 82.856 mennesker.

Zöpf ledede Harsters såkaldte „afdeling for jødiske anliggender“ fra 1942 til 1944. Han blev fundet medskyldig i 55.382 mordtilfælde og hans sekretær i 54.982 tilfælde.

De otte år, Harster har tilbragt i hollandsk fængsel, vil blive trukket fra straffen.

25/2.

UNGE GARTNERE VIL SMYKKE KZ-OFRENES GRAVSTEDER

LADELUND. Som led i unge gartneres pleje af krigsgrave rundt omkring i Europa, kommer 30 gartnere fra fem lande i dagene 19. august til 2. september til Ladelund, hvor de vil udføre beplantningsarbejder ved gravstederne for de 300 mennesker, der i 1944 omkom i kz-lejren og fik deres sidste hvilested på Ladelund kirkegård.

Det er tanken, at denne del af kirkegården delvis skal omlægges.

Gartnerne har meldt sig frivilligt til dette arbejde, og de har også givet afkald på løn i dette tidsrum. Kirkemyndighederne og indenrigsministeriet i Kiel har lovet at give tilskud til køb af de nødvendige materialer.

Blandt de unge gartnere, der har til-sagt deres medvirken, er et antal unge gartnere fra Holland, som føler sig nært knyttet til Ladelund. Af de kz-fanger, der hviler på kirkegården, blev 100 i sin tid tvangsevakuert fra den hollandske by Putten, der blev fuldkommen udsløttet af SS som repressalie for, at et par tyske officerer var blevet dræbt af hollandske modstandsfolk i nærheden af byen.

27/2.

TYSKE SKADES-ERSTATNINGER TIL JØDER

Ifølge vesttyske oplysninger er der indtil 1. januar i år i alt udbetalt 31.000 mill. mark eller 53.610 mill. kr. i erstatninger til overlevende fra de tyske koncentrations- og udryddelseslejre for jøder eller direkte til den israelske stat.

13/3.

BOVENSIEPEN ANHOLDT

VESTBERLIN: Den tidligere gestapochef i Danmark, Otto Bovensiepen, blev i sidste uge anholdt og mistænkt for medskyld i 50.000 berlinske jøders død under den anden verdenskrig. Han vil formentlig blive stillet for retten sammen med 19 andre tidligere nazistiske politifolk, der arbejdede med jødedeportationer fra Berlin under krigen.

Bovensiepen ledede under krigen jødedeportationerne i den daværende tyske rigshovedstad. Fra januar 1944 stod han i spidsen for det tyske sikkerhedspoliti i Danmark og blev efter krigen dødsdømt ved Københavns byret for mord på danske statsborgere. I 1950 blev han benådet og af højesteret idømt livsvarigt fængsel, men i 1953 blev han løsladt og udvist af landet. Han har siden ernæret sig som forsikringsagent i Ruhrområdet. Han er 61 år gammel.

I forbindelse med den nye proces i Vesttyskland er 19 andre medlemmer af nazisternes sikkerhedspoliti arresteret.

15/3

REGISTREREDE BLOT DØDSOFRENE !

RIO de JANEIRO/Wien. Det østrigske justitsministerium oplyste tirsdag, at det ville anmode den brasilianske regering om at udlevere den 49-årige østrig-fødte Franz Stangl, der i februar blev anholdt i Brasilien, sigtet for medskyld i 700.000 jøders død under anden verdenskrig.

Ifølge nogle kilder vil også Vesttyskland anmode om at få Stangl udleveret, skrev det franske telegrebureau, da hans påståede forbrydelser fandt sted på tysk jord. Han betegnes som nr. 3 på „ønskesedlen“ hos det særlige eftersøgningskontor, der forestår retsopgøret med nazitidens største forbrydere. De to første er Martin Bormann og Heinrich Müller.

Ti brasilianske advokater anmodede tirsdag myndighederne i Brasilia om at løslade Stangl og sikre ham mod udvisning til Østrig, da han efter deres opfattelse ikke bar noget egentligt ansvar for jødedeportationerne. Han havde blot registreret navnene på de mange fanger, der var blevet sendt til koncentrationslejrene, skrev Reuter.

15 28